

A népes család körében

Egy látványos jelenet Az élet muzsikája című filmből

Huszi Péter

FÉLÉVNYI CSÁSZÁRSÁG (I.)

Évek óta kacérkodom a gondolatokkal, hogy folyamodványt juttatok el a filmgyár nagyrabecsült vezérkarához, miszerint — alulírott — a sok gyönyörű, de meglehetősen strapás szerep után, tisztelettel kérvényezek egy filmszerepet, amelyben nem kell rekkenő augusztusban bundában, kucsmában telet játszani, a novemberi dermesztő Balatonban júliusi önfelédtséggel lubickolni; sártengerben, ömlő esőben agyba-főbe verni legjobb barátomat; bányatízben fuldokolni, löni, szürni, vágni, máglyára menni, főbe lövetni, akasztófán végezni.

Váratlanul, mintegy válaszként meg nem írt kérényemre, kaptam egy forgatókönyvet. Érdekes, megható történetet Kálmán Imre életéről és munkásságáról. Ez az! — kiáltottam fel, amint becstukam a könyvet. Ilyen filmről ábrándoztam. Végre nem lesz más dolgom, mint regente kényelmesen kiautóznai a filmgyárba, magamra kapni egy elegáns öltönyt, néhány percre beugrani a sminkszobába, ahol könnyedén lekénai a képepet, s már foroghat is a gép. Boldogan mondtam igent a rendezőnek, Pálashy Györgynek.

Mondanom sem kell, hogy a kényelmes, mindent megcsó filmzés átom maratón. Néhány tervezgetéssel, elandaltó zene-

hallgatás, fotónézegetés után megkezdődött a tórtúra.

Akkoriban bajuszt hordtam, színházi szerepeimhez így estéknél nem kellett a gyűlölt masztixszal össze-ragacsznom a képemet. Nézegettem Kálmán Imre fényképeit. Megelégedéssel nyugtáztam, hogy fiatal korától ő is bajuszt viselt. Milyen szerencse! — gondoltam. Végre élethűn pórdörgethem, ráncigálhatom, húzígálhatom, dörzsolgethem a saját képmehz nőtt saját szőrzetemet.

A rendező, operatőr és maszkmesteri hármas nem lekesedett ennyire a bajuszomért. Mindjárt a maszkpróbak elején kedves erőszakkal megfosztottak tőle. Az immár műbajusszal készült próbatételeket vizsgálva kénytelen voltam egyetérteni a döntéssel.

Ismét beigazolódott, amivel gyakran találkozom színházban, televízióban és filmforgatásokon, hogy a valódi szakáll, bajusz, ért-hetetlen és megmagyarázhatatlan módon, igen gyakran ragasztottinak, múnék tünik. A „knippfelt” alba-jusz, álszakáll ellenben, a reflektorok csaloéka fényében, nagyon is természetesen, otthonosan viselkedik. Néhány napig mindenesrelel kellett viselnem az érdeklődők furcsálló tekintetét, mikor is kérdésükre, hogy miért vágtam le a bajuszomat, azt voltam kény-

telen válaszolni: mert nek-sokára egy film forgatásába kezdünk, amelyben nekem bajuszos figurát kell játszanom.

Elkezdtünk tehát készü-lődni. Napokig, megállás nélkül ruhákat próbáltam, naponta furikáztam a filmgyárba, ahol az öltö-nyök készültek, onnan át a Nemzeti Színházba, ahol a kabátokat, felöltőket és frakkokat varrták, majd az ingesokat, nyakendőshöz, kalaposhoz, kesztyűshöz, pizsamáshoz, cipészhez, botoshoz, ernyőshöz, szem-üvegeshez, gyűrűshöz; hi-szen egy egész élet ruháit, kellékeit, tartozékait, egy korszak rekvizitumait kellett összeszedgetni.

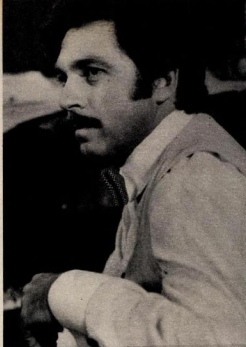
Ezután napokig bajuszo-kat ragasztgattunk. *Vitray Juli* — a maszkmester — elképesztő mennyiségű, színárnyalatú, formájú szőrzetet készített. Az évek, évtizedek múlását kellett hitelesíteniök. Majd jöttek a frizura- és sminkpróbak, hajszőtetítés, hajszőzetés, dí-sítás, ríktítás, fiatalítás, öregítés. De mindezt gyerek-játékoknak tűnt az utolsó nagymenethez, az arcbőr öregítéséhez, a ráncok mé-lyítéséhez, a táskas, tört fé-nyű szemek előállításához képest.

A sminkesek között nehe-zen akadt vállalkozó, aki közülje velem, hogy ehhez az aprólékos, közeli ké-pekben is hiteles arcóregi-téshez előzőleg gipszmintát kell venni. Vagyis ha-

lotti maszkot kell készíteni rólam. Gondolom, kevesen tudják, amit én is csak most tapasztaltam, hogy ez bi-zony elég kellemetlen, meglehetősen undorító ma-nóver. Végül Kitty asszony, a nagyszerű — sok csatát látott — maszkmester-szak-telentély közölle velem a fellebbezhetetlen döntést, s már le is nyomott a film-gyári szobrászműhely szé-kébe.

Orvosi köpeny terült rám, majd egy nagy partedi, fe-jemre szorosan záró úszó-sapka, és már pakolták is a képreme a több kilónyi gip-szet. Orrlyukamból — üdi-től italok fogyasztásához va-ló — szivőszálak meredez-tek, nehogy megfuladjak. Szám szorosan összprese-lve. Megbeszéltek, ha rozszu-llt vagy fulladás körny-nyékezne, jobb kezemet feltartom, és ők azon nyom-ban lekaparják rólam a ra-kományt, s kiszabadítanak a szokatlan kalodából. Mozdulatlanul türtem, amíg megkötött rajtam a massa.

A sminkeslányok érthe-tetlen félszavakat sutyorog-tak körülöttem. Időről idő-re Kitty — kapitányasszony — vezényszavait hal-lottam. Fureszen messziről, mintha mélyen a víz alatt egy búvárharangban ül-nék, vagy mintha egy-két méterrel a föld alatt gubbasztotam volna. Vég-re megcsörtent egy óra. Va-laki megkönynyebültlen so-hajtott, elkészült a mű. Fi-

„Napokig bajuszokat ragaszgattunk” ● Az évek múlását a maskmesterek végzik el. A fiatal és az öreg Kálmán Imre

noman lefeszgették rólam a megkötött gipszlábaszt, majd hajamból, szemöldökömből, szempillámról benzinnel, olajjal levakaragták a maradékot. Gyuladit képenet kenőcsökkel hűsítették, aztán lemosakodtam, és vágtattam a színházba, újra vakolni az arcomat, hogy alig egy óra múlva a „Mégis, kinek az élete?” sápadt betegként fekhessenek be a Madách Színház Hársfa utcai inzenz osztályára.

Alig léptem ki azonban a filmgyári boszorkánykonyhából, mikor — mint később megtudtam — az egyik szobrászfűj kezében megrepedt a kincset érő, kiontásra váró masknegatív. Ez természetesen azt jelentette, hogy néhány diplomáciai felkészítő telefonbeszélgetés után kezdhették előlőről az egészet. Be kell vallanom, a második menetet már kisebb lelkesedéssel és kevesebb türellemmel ültem végig a szobrászszékben. Kitty asszony, hogy oldja a hangulatot, elrendelte: a maszkos lányok — akik belépésekkor éppen egy színes magazin horoszkóp előjelzését tanulmányozták — olvassák fel nekem a rám — májusi bikára — vonatkozó paszszust.

„Az eljövendőben a következő események várhatóak a bikára” — kezdte lelkesen a vékonyka jóshang. Bizonytalanul elhallgattott.

Miután számat időközben már leragasztották, kénytelen voltam jobb kezemmel hadonászni, s követelni a jóslat folytatását, akármilyen is. Gondolom, úgy vélték, jobb, ha közlik az igazságot, mintha türelmetlen-

kedni s mocorogni kezdek. Így furcsa rabságomban, távolról hallottam a következő intelmeket.

„Vigyázzon a bika! Jobb, ha nem akar semmit. Nem ugrál, nem megy sehová, nem kezd semmibe. Mert ahová lép, ott fű nem terem. Munkája, bármivel is foglalkozik, csődtömeg. Családja elhagyja. Karrierjének, ha csak időlegesen is, vége! Hosszú idő kell, míg türelemmel és alázatlanul visszatérőssza magát.”

Jó idő múlva szótlánul vakarászták képemről a gipszmaradékot. Majd kedvesen, némi részvételt, kávéval kínáltak, és elbúcsúztam az aggódó szobrászkülnötnényitől. A horoszkóp határozott inteme ellenére másnap elkezdtük a filmet.

Március utolsó éjszakáján, egy havas külsővel indult a forgatás. Hó természetesen már nem volt sehol, sőt a fák-bokrok rügyei a korai tavaszban veszedelmesen duzzadtak. Nekünk viszont hangulatos, karácsonyi bécsi éjszaka kellett, jegyvirágos ablakokkal, csilingelő jégcsapokkal, gőzölgő fiákerlovakkal, vastag, puha hóval. A filmgyári hőmesterek bámulatos ügyességgel hatalmas, műhőköadók gépeikkel, ön-összőkocsikkal, darukkal egy nap alatt olyan hímítatlan lett Bécsre varázsoltak a Corvin térre, hogy rövidesen az egész stáb vacogni kezdett. De elámulhat, gondolom, a reggel munkába indulók is, akik a tavaszodó Fő utcán baktatva vártak — talán rossz áprilisi tréfát gyantíva — egy kis darab zord tébe, zimankós, havas decemberbe botlottak.

A csapadékkal, időjárásal a továbbiakban is sok kellemetlenségünk volt. Kálmán Imre életében az eső mindig szerencsét hozott, szerelmet, sikert jelentett. Természetes hát, hogy szerette az esőt, így filmünkben is főszerepet kapott. En minden évszakot szeretek. Szeretem a havat, a zúmarát, a nyári záporokat, villámást, dörgést. Az egyetlen, a vigasztalan eső, amiért nem rajongok. A filmgyári esőzést azonban kifejezetten rühellem. Az esőgépekből tudniillik mutatósabb eső esik nagyobb cseppű, hidegebb, kiadósabb, nedvebb. Persze csak most utólag dohogok, a forgatások átszellemülten és reményekkel telve áztam ronggyá partnereimmel együtt.

Forgatásokon még véletlenül sem esett az eső, mikor erre lett volna szükségünk. Viszont egészen biztosan zuhogott, mikor szikrázó napsütés, verőfény, aszály, szárazság kellett volna. Hány visszahozhatatlan órát várakoztam vajon a forgatások alatt? Talán ez a fő ok, amiért a filmezést se megszeretl, se megszokni nem tudom. Hány órát, hány napot, hány hetet pocskéltam el vajon életemből, feleslegesen. És mi mindenre, ami egyébként a maga idejében törvényzerűen van. Télire, tavaszra, hajnalra, alkonyra, derűre, borsúra, vonatra, hajóra, bútorokra, kellékekre, füstre, ködökre, gőzölgő levelesre, félig szivott szivarra, rendezői íbletre, s még mi mindenre, ami éppen kellett volna, és ami éppen természetesen nem volt.

A tehetetlen várakozások lajstromának végére hadd biggyesszek egy kedves történetet, amelynek szem-és fültanúja voltam, s amely arra is intő példa, hogy akít egyszer a művészet füstje megcsapott, az is... nyoghethet. A „Csillag a máglyán” egyik külső jelenetét forgattuk egy kis faluban. A templom előtt éppen egy tömegjelenet dolgoztunk, mikor váratlanul szakadni kezdett. A tömételten statiszta, köztük sok helybeli paraszt, és mi mindannyian szerteszt rohantunk. Néhányan hivatlanul a zápor elői bemenekültünk egy közeli portára, letelepedtünk a tornácra. Közöttünk volt — mint később kiderült — a ház tulajdonosa, egy barázdált arcú bácsi. Szintén statiszta a filmben, a meneküléstől félrecsúszott parókával, tekintélyes, ragasztott rőt szakállal, bors kalvinistának öltözve. Néztük a vigasztalanul nekieredt, kitarotnak ígerkező esőt, s az előtűnk levő, itt-ott bizony kőakadó veteményest. Nagyszerű kollégám, a film egyik főszereplője, aki élvezettel él a zamatos, izes, régies nyelvi fordulatokkal, örvendezett az esőnek.

„Lám — ujjongott —, hogy süreöli be a várva várt áldott, égi nedűt a szomjúhozó anyaföld. Kortyol a repce, éledezik a paszuly, örvend az ugorka.”

„Úgy ám — sercintett egykedvűen a háztulajdonos bácsi —, de mi meg közbe nem birunk forgatni, hogy a rosseb egye meg!”

(Folytatjuk)